

Compromiso público polo emprego e a profesión xornalística

O xornalismo é un servizo público fundamental para a cidadanía

En xullo de 1993, a Asemblea Parlamentaria do Consello de Europa aprobou unha resolución na que se afirmaba o seguinte:

‘A información e a comunicación que se realizan polo xornalismo a través dos medios de comunicación e co soporte formidable das novas tecnoloxías, ten unha importancia decisiva co desenvolvemento individual e social. É imprescindible para a vida democrática, xa que para desenvolverse plenamente, a democracia debe garantir a participación dos cidadáns nos asuntos públicos.

A Constitución Española de 1978 establece no seu artigo 20 como fundamental o dereito ‘A comunicar ou recibir libremente información veraz por calquera medio de difusión. A lei regulará o dereito á cláusula de conciencia e ao segredo profesional no exercicio destas liberdades.’.

Como garantes deste dereito, os gobernos e as administracións públicas, que comparten obrigacións nesta materia cos xornalistas, ‘especialmente no marco da Lei de Transparencia, Acceso á Información Pública e Bo Goberno’, deben recoñecer o papel destes profesionais como servidores do público. E ao mesmo tempo, as administracións públicas deben protexer e garantir que esa función social do xornalismo poida desempeñarse cos medios precisos e necesarios para ofrecer unha información veraz, obxectiva, plural e independente, cuxo único compromiso sexa o interese xeral da cidadanía.

O dereito á información afunde as súas raíces na necesidade de garantir o seu exercicio a todos o individuos, de aí o seu carácter de fundamental e universal, fronte ao feito de que o acceso aos medios de comunicación de masas estea restrinxido nas súas orixes a quen dispuñan dos recursos necesarios para crear un medio propio.

Hoxe a realidade é outra. Internet puxo fin a esas limitacións e o acceso globalizouse de tal maneira que calquera persoa que dispoña dun dispositivo móbil e conexión a Internet pode libremente difundir e recibir información.

Pero o xornalismo é algo máis. E de feito non todo o que publica en Internet nin todo o que emite información na rede é xornalista polo simple feito de transmitir a dicir información. Tanto é así que o noso lexislador conferiu un marco de protección especial para o exercicio do xornalismo, baseado xustamente no recoñecemento da función social que compren estes profesionais, a través da cláusula de conciencia e o segredo profesional, que non poden ser esgrimidos por calquera individuo.

Con todo, esas garantías constitucionais hoxe non parecen ser suficientes para exercer o xornalismo pois son outras as ameazas ás que se enfrontan os profesionais, nun sistema mediático subxugado a outros intereses que non son os da cidadanía.

Así mesmo, a creación dos colexios profesionais de xornalistas en todo o territorio español vén suplir a escasa lexislación existente, buscando, dentro das súas competencias, a orde e a vixilancia do exercicio da profesión así como velar porque a actividade profesional se adecúe ás necesidades e intereses da sociedade cun óptimo nivel de calidade.

Pero os medios privados tradicionais atópanse atenazados polas débedas e son incapaces de morder a man que lles dá para comer, aínda que só lles dea para comer ben a uns poucos. E a precariedade laboral e o desemprego convertéronse en dous das principais ameazas para a ética e a deontoloxía. Tampouco a situación dos medios públicos é moi distinta.

Á situación destes profesionais, hai que sumar a daqueloutros xornalistas que realizan o seu traballo nas propias administracións públicas: os gabinetes de prensa ou comunicación, onde as súas funcións non sempre están adecuadamente reflectidas, non existen postos claramente identificados, nin criterios e requisitos nítidos para cumprir tales funcións, a fin de garantir a independencia do profesional e, en definitiva, o interese da cidadanía. Nin sequera esíxese unha titulación, ou colexiación obrigatoria, para ocupar devanditos postos como si se esixe para calquera outro técnico.

En Galicia, e noutras comunidades autónomas, impártense as titulacións universitarias que confiren a formación necesaria para o desempeño de tales funcións, xa sexa o grao en xornalismo ou o grao en comunicación audiovisual; nos seus plans de estudo non só se inclúen os coñecementos básicos para desenvolver o xornalismo coas técnicas adecuadas senón que, ademais, fórmase aos futuros xornalistas nos principios éticos e deontolóxicos imprescindibles para cumprir coas esixencias que se derivan da súa relación directa co dereito á información, así como sobre os límites con outros dereitos fundamentais. Eses coñecementos son imprescindibles para cumprir coa función social que se atribúe aos xornalistas.

De xeito análogo, a colexiación acredita que se cumpren os requisitos estatutarios para pertencer ao Colexio de Xornalistas cos mesmos dereitos, e obrigas, que o resto dos seus membros, e que como tales, están facultados para o exercicio da profesión.

As dinámicas de contratación establecidas no pasado sen ter en conta a titulación e/ou a colexiación non deben lastrar o futuro desta profesión. Faise necesario establecer un punto cero, que garanta o emprego actual pero que permita ás novas xeracións de titulados en Xornalismo e Comunicación Audiovisual e/ou membros do Colexio de Xornalistas, ter unha oportunidade neste abrupto mercado laboral.

Por iso, e dentro da potestade que as administracións teñen como entidades empregadoras e na capacidade de autoorganización que lles confiren as respectivas normas reguladoras, estas deben comprometerse e procurar:

- ✓ que para o desempeño das funcións de información e/ou comunicación propias do exercicio do xornalismo, a través dos gabinetes de prensa ou direccións de comunicación, incluído calquera medio de titularidade pública, a persoa que realice ditas funcións deberá contar coa titulación universitaria oficial correspondente á licenciatura ou grao en Xornalismo, Comunicación Audiovisual ou equivalentes e/ou colexiación, dende a sinatura deste compromiso;

- ✓ que para a realización dos labores de comunicación e información dótense postos específicos e cando isto non sexa posible, contrátense tales servizos a empresas ou gabinetes externos que teñan incorporados entre os seus recursos humanos, para o desenvolvemento de labores propios de xornalismo, a persoal coa debida e arriba citada titulación e/ou colexiación;

- ✓ contribuír tamén no marco das súas competencias a reducir a taxa de desemprego no sector e á mellora das condicións laborais destes profesionais, conscientes da ameaza que supoñen para o xornalismo a situación de precariedade e desemprego que se rexistra neste sector.